

VODIČ ZA STARŠE IN UČITELJE K DELOVNEMU ZVEZKU IGRAJMO SE IN UČIMO: BITI NA SPLETU

Živimo v časih, ko je tehnologija sestavni del našega vsakdanjega življenja – zmanjšuje razdaljo med nami in ustvarja vzporedni digitalni svet. Današnji otroci odraščajo v tem digitalnem svetu: že pri zelo zgodnjih letih se navadijo nanj in ga jemljejo kot nekaj samoumevnega. Večina vrtcev in osnovnih šol pa učenja o novih tehnologijah ne vključuje v svoje učne načrte. Ta delovni zvezek je namenjen vpeljevanju otrok v svet digitalnih tehnologij.

Otroci se lahko s temi nalogami zabavajo sami, vendar pa imajo naloge tudi globlji pomen. Z uporabo smernic, ki vam jih podajamo tukaj, lahko starši in učitelji ob reševanju nalog spodbudite pogovor z otroki na teme, kot so zasebnost, varnost, spletno ustrahovanje, kritično presojanje, vrednote itn.

Tehnološke igrače

Naša družba je v veliki meri potrošniška družba, ki spodbuja k temu, da se zdi otrokom samoumevno, da imajo drage tehnološke igrače. Namen vaj na straneh 6 in 7 je razviti otrokovo razumevanje družbene in denarne vrednosti stvari, s katerimi razpolagamo. Pogovarjajte se z otroki, kakšen telefon, računalnik, nahrbtnik ali torbico za malico bi radi imeli in zakaj. Razložite jim, da je nedopustno zaničevati druge, ki nimajo dragih stvari. Katere od teh stvari bi bil otrok pripravljen deliti z Ano, Tomažem, Aljažem in Benom? Pogovorite se o posedovanju dragih stvari in kakšno povezavo ima to z vrstniškim nasiljem v šoli in na spletu.

Moja družina, moji prijatelji in jaz!

V sodobni družbi je zaščita zasebnosti velikega pomena. Ko so otroci na internetu, pogosto tvegano razkrivajo svoje osebne in zasebne podatke. Vaja na strani 9 spodbuja otroke, da se na pamet naučijo svoje osebne podatke, kot sta rojstni datum, naslov bivanja, in da govorijo o svojih interesih. Vaja pokaže, kako pomembno je, da zaščitimo svojo zasebnost in varnost. Zelo osebne informacije lahko delimo le z najbližjimi, medtem ko lahko na primer podatek, kaj najraje jemo, delimo praktično z vsemi. Profile v vaji na strani 8 lahko uporabimo kot dober primer, saj ne vsebujejo osebnih podatkov.

Moj dan

Računalniške igre, klepet, pošiljanje sporočil ... – vse naštetu je del sodobnega vsakdanjika. Otroci se z njimi seznanijo že zelo zgodaj, zaradi česar so v našem življenju še toliko bolj pomembne zdrave navade in ravnotežje. Pogovorite se z otroki, kaj je zdrav raspored in jim pomagajte razporediti njihov čas na uravnotežen način: oseba higiena, šola/vrtec, aktivnosti zunaj, aktivnosti doma, čas na računalniku itn. Ure v vaji na strani 10 so le okvirne – otroke vprašajte, kaj so počeli med 8. in 10. uro in ne, kaj so počeli natanko ob 8.00.

Povej zgodbo: Aktivnosti v prostem času

Zgodba na strani 11 je tesno povezana z vajo na strani 10. Ena izmed slabosti sodobne družbe je v tem, da otrokom manjka priložnosti, da bi si sami izmislili kakšno igro. Seveda je lažje sedeti pred televizijo ali računalnik, kot pa si vzeti čas in sam sestaviti kreativen scenarij za igro. Ne pozabite, da je zelo pomembno ustvariti ravnotežje med časom, ko se otrok igra zunaj, in časom, ko se igra doma. Računalniške igre pa so lahko za otroke navdih, da se spomnijo novih iger, ki se jih nato zunaj igrajo s prijatelji.

Predmeti in njihov namen

Vaja na strani 12 otroke uči, kaj je namen različnih naprav in predmetov. Ugotovijo lahko, da različne naprave delajo iste stvari in da lahko ena naprava dela več različnih stvari. V vaji na strani 13 se lahko naučijo, za kaj vse lahko uporabljamo računalnik in pridobijo razumevanje dvojnega pomena besed (kot sta surfanje, deskanje).

Je to mogoče?

Internet je svoboden prostor, kjer lahko objavlja vsak. To seveda spodbuja ustvarjalnost, omogoča hitro širjenje zanimivih idej in daje možnost vsem, da se izrazijo. Slabost tega necenzuriranega prostora pa je v tem, da so informacije, podatki in slike na spletu nepreverjene in včasih smo lahko tudi žrtev namernega zavajanja in manipulacije, če verjamemo vsemu, kar najdemo in vidimo na spletu. Vaja na strani 15 spodbuja kritično mišljenje in presojanje tega, kar vidimo na internetu.

Zaščita zasebnosti

V središču pozornosti vaje na straneh 16 in 17 je razlika med otipljivimi in neotipljivimi stvarmi, realnim in virtualnim. Ko nekomu posodiš neko materialno stvar, jo lahko zahtevaš nazaj, drugače pa je, če deliš svojo skrivnost ali geslo – tega ne moreš vzeti nazaj in tvoje osebne informacije, podatki, skrivnosti se lahko širijo in delijo naprej brez tvojega dovoljenja. Raziskave so pokazale, da si otroci med seboj delijo svoja gesla in skrivnosti kot znak prijateljstva in da to odločitev kasneje pogosto obžalujejo. Otroci se v vaji na strani 16 učijo kritičnega razmišljanja o varovanju svojih informacij, podatkov in/ali predmetov. V vaji na strani 17 pa računalnik primerjamo z zaklenjeno skrinjo – v obojem hranimo podatke, slike, informacije, do katerih ne more/ne sme dostopati kdorkoli.

Kdo je to uporabljal?

Vaja na strani 19 še posebej spodbuja pogovor med otroki, starši in starimi starši o igrah (kolebnica, hulahop, frnikole), učenju (table, knjige, peresa, črnilo, šolska klop) in tehnologijo (računalno, telefon, tranzistor, iPod in računalnik). Učitelji in starši lahko pomagajo zelo majhnim otrokom, da razvijejo jezikovne sposobnosti s tem, da se pogovarjajo o preteklosti, sedanjosti in prihodnosti. Hiter napredek in spremembe so prav tako pomembni koncepti, ki jih lahko otroci dojamejo že pri zgodnjih letih. Dajte jim priložnost, da razvijejo svojo domišljijo: naj narišejo ali opišejo tehnologijo prihodnosti.

Vrednost stvari

Vaja na strani 20 otrokom pomaga dojeti vrednost stvari z uporabo primerjave vrednosti različnih predmetov in seštevanjem števil, ki jih dobro poznajo. Dobro je, da otrokom povemo, da stvarjem pogosto pripišemo še drugo vrednost poleg denarne (čustveno, osebno, uporabno, zgodovinsko, kulturno ...). Razpravljajte z otroki, zakaj je pomembno, da pazimo na tehnične naprave in druge stvari.

Starejšim otrokom lahko damo delati tudi z dvomestnimi (10-99) ali trimestnimi številkami (100-999). Lahko dodate tudi drugačne primerjave, npr. kaj si lahko kupimo s povprečno dnevno/urno plačo?

Križanka osebne varnosti

Križanka na strani 24 je osredotočena na besede povezane z situacijami v sili, za katere je dobro, da jih razume vsak otrok. Uporabite jih za pogovor z otroki o možnosti uporabe različnih storitev v sili in najprimernejših izrazih, ki naj jih uporabijo za klicanje pomoči.

Kot dodatek lahko narišete tabelo s tremi stolpci. V prvi stolpec skupaj z otroki zapišite seznam kriznih situacij, v drugi stolpec zapišite, na koga se lahko v teh primerih obrnemo, in v tretji stolpec, kaj so najboljši besedni izrazi, ki jih uporabimo, da prikličemo pomoč v teh situacijah.

Čustveni simboli

Vaji na straneh 25 in 26 učita izražanja čustev, povezovanja čustev z dogodki in razvijata otrokovo empatijo. Z otroki se lahko pogovorite tudi o tem, kako se soočiti, odzvati na trpinčenje, ustrahovanje prek spleta, mobilnih telefonov. Vaja na strani 26 razvija tudi risalne/umetniške veščine, saj morajo otroci sami narisati čustvene simbole, obraze oziroma emotikone, ki jih sicer tako radi uporabljajo v spletni in mobilni komunikaciji.

Povej zgodbo: Spletno trpinčenje

Spletno trpinčenje je vrsta vrstniškega nasilja, ki poteka prek sporočil ali slik, objavljenih na spletu, prek elektronske pošte, SMS-ov ali MMS-ov. To nasilje je del mladostniške subkulture, ki je skrita pred starši in učitelji. Aktivnost Pokaži in povej na strani 27 spodbuja otroke, da spregovorijo o primerih trpinčenja in še pomembneje, da se pogovorijo o možnih rešitvah. Pogosto, kadar otroci pripovedujejo o lastni izkušnji trpinčenja, govorijo, kot da se je to zgodilo njihovemu prijatelju. Če je otrok ustrahovan, lahko opazimo sledeče opozorilne zanke: otrok je precej bolj tih in zaskrbljen kot običajno, dobiva slabše ocene v šoli kot običajno in se izolira od svojih vrstnikov. Tiste, ki sami trpinčijo druge, pa je težje prepoznati, zato je še toliko bolj pomembno, da starši in učitelji odkrito spregovorijo o teh temah s svojimi otroki/učenci.

Ostani varen

Vaje na straneh 28, 29 in 30 so povezane z osebno varnostjo. Lokacijske storitve uporabljajo GPS funkcije mobilnega telefona za sledenje geografskemu položaju telefona in s tem tudi njegovega uporabnika. GPS lahko na svojem telefonu izklopite v Nastavitvah/Naprednih nastavitvah. Vaja na strani 29 daje priložnost, da otrokom razložite, da lahko prek njihovega mobilnega telefona (ali podobne naprave) veste, kje se nahajajo, in jim lahko tudi hitreje pomagate, če se znajdejo v težavah. Po drugi strani pa jih opozorite, da jim lahko z vključenim GPS sledijo vsi, ki poznajo njihovo telefonsko številko. Pogovorite se o teh prednostih in slabostih GPS tehnologije.

